

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred škofijo št. 12.

Janez Gnjezda,

c. kr. profesor višje realke v p., urednik „Cerkvenega
Glasbenika“, predsednik Cecilijinega društva in Kat.
društva rokodelskih pomočnikov v Ljubljani.

Prof. Janez Gnjezda.

(Njegovo življenje in delovanje.)

Cerkvenoglasbeni list ima v prvi vrsti nalogo, da prinaša strokovne članke, stvari, ki se dotikajo predmeta, za katerega mora ogrevati svoje čitatelje. Zato se raznih osebnosti in njih izprememb v življenju spominja le v toliko, kolikor vplivajo na razvoj in pomen cerkvene glasbe, bodisi širom sveta bodisi v ožji domovini. A danes nam je napraviti častno izjemo. Opisati nam je bolj natančno življenje in delovanje moža, ki je dovršen del svojih duševnih moči posvetil našemu listu, ki je v svesti si svoje naloge nad četrto stoletja štivil Cecilijino društvo, urejeval in zakladal „Cerkveni Glasbenik“, poleg tega pa še vedno poučeval orglarske učence iz društvene šole v liturgiji in zgodovini cerkvene glasbe.

Mislimo, da s tem ne delamo le v smislu odbora Cecilijinega društva, ki je soglasno sklenil v seji dne 18. septembra, da naj „Cerkveni Glasbenik“ v znak zahvalnosti postavi svojemu prvemu uredniku dostojen slovstveni spomenik, ampak ustrezamo tudi želji premnogih prijateljev in znancev, učencev in gojencev, ki so blagega pokojnika poznali izza davnih let in mu hranijo v srcu hvaležen spomin. Vsem čitateljem pa bodi ta životopis bodrilo za vztrajno delovanje v čast božjo in na slavo domovine. Oj, da bi pač blagi pokojnik našel mnogo naslednikov, dosti posnemovalcev!

Porodil se je Janez Gnjezda dne 11. majnika 1838 v Idriji uglednim starišem, ki so imeli ondi trgovino. Ni bila mnogoštevilna Gnjezdova rodbina, brojila je dva sinova in dve hčeri. Sin Anton je bil v mladosti nekaj časa pri vojakih, potem si je pa v Zagrebu zasnoval lastno trgovino, kjer še danes živi kot imovit trgovec, spoštovan od vseh, ki ga poznajo. Sestri pa sta ostali doma pri stariših do l. 1870. Takrat je namreč oče umrl. Po njegovi smrti so se preselili vsi v Ljubljano, kjer je mati dočakala visoko starost. Umrla je dne 5. junija letošnjega leta v visoki starosti 88 let. Ne bi tega omenjali, ako bi ne bilo v tesni zvezi z življenjem našega pokojnika, ki je živel do konca svojega življenja v najplemenitejši slogi in ljubezni s svojo mamo in sestrama.

Prvi pouk je našel Janez Gnjezda v svojem rodnem mestu, kjer je obiskaval vse razrede c. k. rudarske ljudske šole. Potem je živahni dečko prispel v Ljubljano, kjer je kmalu našel miren prostor za nadaljnjo izobrazbo. Že v drugo latinsko šolo je bil sprejet v knezoškofijsko Alojzijevišče. Tu je ostal prav do konca gimnazijskih študij. L. 1856. je napravil zrelostni izpit. Spodobi se, da omenjamo, kako se je že ob tem času naš dijak vadil v petju in glasbi. Kot dorasel mladenič je imel prijeten bariton in tudi na harmonij je znal zasvirati. Kesnejša leta pa ni več negoval igre na harmoniju. Čudno se nam je zdelo, da si niti lastnega instrumenta ni nabavil, četudi je tako živo zasledoval na blizo in daleč razvoj cerkvene glasbe.

Po dovršenih gimnazijskih naukih je prestopil v bogoslovno semenišče. Štiri leta se je pripravljajl za duhovski stan. A ko je dovršil l. 1860. bogoslovne študije, je zaradi mladosti moral čakati na mašniški red. Zato je v

jeseni istega leta prišel zopet v Alojzijevišče kot prefekt in ondi ostal vse leto. Dne 28. julija 1861 je bil posvečen v mašnika in 11. avgusta je pel slovesno novo mašo v Idriji. Pač si ni domneval mladi duhovnik, ko je na jesen, pred začetkom šolskega leta iznova nastopil službo prefekta v Alojzijevišču, da bode v tem poslu vstrajal nad dvajset let. A vendar je bilo tako. L. 1882. na velikih počitnicah je zapustil Alojzijevišče.

V tej mladostni dobi v Alojzijevišču se je prefekt Gnjezda usposobil za nalogo, ki mu je bila odločena v življenju. Tu je vzgajal mladino, poleg tega pa vzpopolnjeval sebe v raznih vednostih. Gojencem v Alojzijevišču se je s prijaznim vedenjem in ljubeznivo postrežljivostjo kmalu priljubil. Znal je jako lepo združiti ostrost z ljubeznijo. Mnogokdaj je bil primoran v zavodu nastopati z vso resnobo, a takoj je vse pozabil, ko je uvidel, da je njegova ostrost dosegla uspehe. Blago srce njegovo so pač vsi nekdanji gojenci čislali. Navajal pa je tudi dijake k vednostnemu napredku v raznih znanostih. Hotel je, da se čas popolnoma porabi: postavanje in brezdelje je sovražil iz dna srca. Zato se imajo nekdanji alojzniki prefektu Gnjezdu mnogo zahvaliti: za redno, naporno delovanje je bil vedno zavzet.

V prostih urah, takrat ko so bili dijaki v šoli, je poučeval v boljših hišah. Tako se spominjam, da je sina bogatega trgovca Seuniga več let privatno poučeval v srednješolskih tvarinah. Učenec je jako častno nastopil pri zrelostnem izpitu. Tega gojenca svojega je Gnjezda tudi spremljal ob počitnicah po raznih krajih. Ker je ob tej priliki izven domovine videl mnogo krasnih stavb, umetniških soh in mojsterskih slik, se je vsled tega tem bolj goreče zavzel za cerkveno umetnost, v kateri je leto za letom napredoval. Da smo se tudi njegovi gojenci po njem seznanjali s prvinami v umetnji, je pač umevno. Ob prostih urah, doma in na izprehodih nam je pripovedoval o svojih spominih s potovanja, in domov prišedšim je pogosto prejšnji pouk pojasnjeval s slikami in umetniškimi obrazci.

Ker je bilo skozi več let treba pomožnega kateheta v nekaterih razredih na gimnaziji, je Gnjezda vsako leto poučeval v nekojih razredih. Tudi tu je bil na svojem mestu. Le škoda, da ob tem času ni mogel dobiti definitivnega mesta.

V alojzijeviško dobo spada tudi Gnjezdovo delovanje v prilog katoliškemu društvu rokodelskih pomočnikov. Ne vem kdaj in kako se je seznanil s pok. prof. dr. Leonom Vončino. A oba gospoda sta se našla v tesno združenem delovanju takoj ob početku imenovanega društva. Po smrti Vončinovi pa je bil Gnjezda njegov naslednik.

In lahko rečemo, da mu je vodstvo tega društva iztrgala šele kruta smrt iz neumorno delavnih rok. Gnjezda je bil posebljena zgodovina tega društva. Ž njim je deloval, ž njim trpel, ž njim stanovitno prenašal žalost in veselje. Z mnogimi žrtvami je zgradil društvu lasten dom, ki bode še stoletja pričal o skrbi njegovi za društvo rokodelskih pomočnikov.

Kako se je začelo in razvijalo njegovo delovanje v prilog cerkveni glasbi, o tem v posebnem oddelku.

V Alojzijevišču je ostal Gnjezda do poletja l. 1882. Pač bi se bilo spodobilo, da bi bil po dvaindvajsetletnem službovanju dobil kako bolj ugodno mesto.

A — takrat ni imel sreče. Moral je prevzeti katehezo na mestnih ljudskih šolah, ki daje dosti opravka in truda celo mladim, čilim močem. Pokojnik se je oprijel nove službe z vso gorečnostjo marljivega kateheta. K sreči mu ni bilo preveč podaljšano delovanje na mestnih šolah. Že l. 1886. se mu je podelila profesura za veronauk na ljubljanski višji realki, kjer je vztrajal do lanskega leta. Ker se ni čutil dovolj trdnega, je prosil za začasni dopust, ki se mu je tudi dovolil. Menil je, da se zopet okrepča. A po zimi ga je zajela influenza in ga mučila in slabila več mesecev. Reči moramo, da odtačas njegova tako trdna narava, ki poprej ni poznala zdravniške pomoči, ni bila več trdna. Na spomlad mu je nekoč ranil jezik šilast zob. To mu je branilo, da ni več gladko govoril. Iskal je pomoči pri zdravnikih, ki so trdili njegovim sestram, da se ga prijema rak na jeziku. Operirati si ga niso več upali. Tako je, vedno upajoč zdravja, poleg tega pa prenašajoč potrpežljivo hudo trganje v glavi, preživel letošnje poletje. Nekaterikrat ga je bolezen silno prijela. Dal se je prevideti, a vedno še upal zdravja. Vsak dan je redno vstajal, bolniške postelje pravzaprav ni poznal. Dne 10. septembra je zjutraj še vstal in se oblekel. Kar ga zadene tako silen napad, da se ni mogel več vzdržati kvišku. V sobo prihitevša sestra ga rahlo nasloni na posteljo in dr. M. Opeka, njegov sosed v stanovanju, mu podeli sv. odvezo. Četrť ure pozneje je izdihnil. Zadela ga je srčna kap. Dva dni pozneje so ga v slovesnem sprevodu pokopali pri sv. Krištofu poleg blagega prijatelja dr. Leona Vončina. Sijajni pogreb je pokazal, kako priljubljen je bil pokojnik pri vseh slojih ljubljanskega prebivalstva. Ni čuda, saj je služboval vedno in edinole v Ljubljani. To je v kratkem tek življenja našega pokojnika. Sedaj pa si oglejmo njegovo delovanje v prilog cerkveni glasbi.

(Konec prib.)

Gregorij Veliki in koral.

(Konec.)

Leta 1900. je potekel tiskovni privilegij Pustetu v Reznu. Tradicionalci so spoznali, da je sedaj ugoden čas nastopiti odločno in se potegniti za dobro stvar. To so tudi storili pri papežu Leonu XIII. Dasiravno se jim pa ob tej priliki ni vse popolnoma posrečilo, vendar brez uspeha ni bilo. Sv. oče Leon XIII. se je močno razveselil nad tolikimi uspehi tradicionalcev. V svojem breve „Nos quidem“ z dne 18. maja 1901, ki je naslovljen na opata Delatte v Solezmu, jim laškavo in pohvalno pripoznava velike zasluge, ki so si jih pridobili pri restituciji gregorijanskih melodij. Naj navedemo začetek tega pisma: „Nos quidem et novimus et alias laudavimus positam a vobis diligenter operam in scientia eorum concentuum sacrorum, de quibus memoriae est proditum, ad magnum Gregorium referendos esse auctorem.“ Že iz začetnih vrstic tega pisma lahko izprevidimo, da je za umetnost vneti papež tudi na glasbenem polju čutil potrebo povrnitve k tradiciji; kajti spoznal je velik razloček med tradicionalnim petjem in produktom srednjeveške pokažene glasbe. Videl je v tradicionalnem koralu one bogate zaklade melodij, katere je cerkev vzgojila in čuvala toliko stoletij; nasprotno pa je spoznaval ono ponesrečeno petje, ki je sicer na tradicionalni podlagi, a je toliko izpremenjeno, da ga ne moremo primerjati s pravimi melodijami. Vse to je videl Leon XIII. proti koncu svojega vladanja, in zato je tudi njega vleklo nazaj k tradiciji. Ni čuda torej, da si je štel v dolžnost s svojim pismom pridne benediktince javno pohvaliti in pripraviti na boljše čase.

Uvideli so pa tudi oficialci na Nemškem, da se jim na pesku sezidano poslopje podira. Hoteli so to pred svetom prikriti in izkušali so razlagati to papeževo pismo po svoje. Videli

so, da se obrača tradicionalcem na bolje, in napeli so svoje zadnje moči, da bi jim bili kos. Pisalo in zabavljalo se je po listih, da je bilo veselje. Iznova so jeli dokazovati avtentičnost svojega koralu ter izkušali malovrednost tradicionalnih melodij proglašiti širnemu svetu. Toda vse to je imelo le malo ali nič uspeha: trajalo je le kratek čas.

Leon XIII. je zatisnil oči, in na njegovo mesto je stopil Pij X. Že kot beneški patriarh se je Pij X. posebno zanimal za cerkveno glasbo. In takoj, ko je v lastnem patriarhatu zapazil marsikake napake v cerkvenem petju, je izkušal té z ostrimi predpisi odpraviti. Zavzet za reformo koralu je pridno sledil boju, ki se je bil na glasbenem polju. Njegovo ime najdemo celo med onimi, ki so se l. 1882. udeležili kongresa v Arezzu, kjer se je razpravljalo o znanstvenem raziskavanju koralnih melodij in kjer se je indirektno obsojala oficialna izdaja. Svojo pozornost je obračal tudi na Leona XIII. breve „Nos quidem“ in gotovo je tudi zapazil v njem oni migljaj, katerega je njegov prednik dal tradicionalcem.

Bog je hotel, da je Sarto zasedel papeški prestol; in s trdno voljo, da hoče delati v večjo čast in slavo božjo, je prijel za žezlo najvišjega vladarja na svetu. Onih načel, katerih se je držal kot patriarh, tudi kot Petrov naslednik ni opustil. Delo, katero je bil pričel že v svoji prejšnji vladikovini, je hotel sedaj dokončati za širni svet v popolnejši obliki. Preje nego se je slutilo je zaklenkal oficialnemu koralu mrtvaški zvonec. Že 22. novembra preteklega leta je izdal Pij X. iz lastnega nagiba (motu proprio) edikt glede cerkvene glasbe na vesoljno katoliško cerkev, v katerem naravnost priporoča pravo in pristno gregorijansko petje. Obenem pa je še kongregacija svetih obredov na njegovo izrecno voljo izdala 8. jun. tega leta takozvani „Urbis et orbis“, s katerim je izgubil oficialni koral vse privilegije, ki jih je imel izza leta 1870., nasprotno pa je zadobil ž njim tradicionalni koral ono veljavo, katero si je pridobil po tridesetletnem hudem boju. Oficialni koral se mora sedaj umakniti, in na njegovo mesto stopi tradicionalni. Lahko pač rečemo: Kakor je nas Leon XIII. povedel nazaj k čistemu viru in studencu filozofije — sv. Tomažu, tako nas je Pij X. popeljal nazaj k bogatim zakladom gregorijanskih melodij, nazaj k Gregoriju Velikemu.

Cerkve ima torej sedaj zopet one lepe napeve, o katerih lahko trdimo, da imajo za očeta velikega papeža Gregorija.

Skoro nam ne kaže več govoriti tudi o vrednosti tega koralu, prepričali se bomo lahko o tem sami, ko ga homo peli. Vendar pa naj navedemo besede profesorja Antona Ursprucha. Ta pravi v svojem spisu „Der Gregorianische Choral und die Choralfrage“, katerega je prestavil na nemško P. Ambrosius Kienle O. S. B.: „Samo en pogled na obe koralni izdaji (solezemsko in rezensko) nam pokaže veliko razliko med bogastvom starega in uboštvom novega (officialnega) koralu. Zares, iz lepo cvetočega dvevesa je ostalo v novi (rezenski) izdaji še samo golo debló.“ Te besede nam povedo vse. Dočim ima tradicionalni koral v svoji prvotni obliki še vse one okraske, takozvane melizme in lepše izpeljane melodije, tega novi nima več, ker so ga tekom časa poljubno krajšali in kvarili. Zdaj pač razumemo, zakaj se nam novi koral kar ni mogel priljubiti, dasiravno so ga njegovi zastopniki povzdigovali v deveta nebesa, pač zato, ker nima več onega duha, katerega je imel v prvotni obliki; ker so mu ljudje, ki ga niso razumeli, vzeli najlepše, kar je imel. Seveda ne moremo to trditi o vseh melodijah tega koralu; ker še se dobijo napevi, ki so lepi, to pa zato, ker so bliže izvornim napevom.

Slovenci smo še jako malo ali skoro nič slišali o koralnem vprašanju. Saj smo pa tudi do zadnjiga časa poznali samo en koral, tega namreč, katerega imamo — officialnega, in še tega tako malo. In dasiravno imamo pri nas tudi cecilijansko društvo, ki se na vso moč trudi, da bi zopet uvedlo po Slovenskem pravo cerkveno petje, — tu še ne govorimo o koralu —, vendar jih je še sedaj mnogo, ki niso prav nič dovtetni za dobro stvar. Na našem petju se še vedno čuti slabi vpliv one glasbe, ki je zgrešila svojo pot in podivjala. In če še poštenega mnogoglasnega petja ni mogoče povsod uvesti, kako bi bilo pač to mogoče s koralom! Sicer pa naj bodi temu kakorkoli že hoče, gotovo je, da bodemo morali tudi mi kmalu ostaviti officialni koral in seči po tradicionalnem. Smelo lahko trdimo, da pri nas ta preobrat ne bode delal ravno takih težav, kakršne si nekateri predstavljajo. Zakaj ravno taki ljudje, ki še mogoče tradicionalnega koralu videli niso, kaj še slišali, govorijo sedaj, kako neroden in težak je isti. To je gotovo velika neresnica. Tradicionalni koral je soroden

oficialnemu, in nekaj težkoč bi mu smeli samo radi tega prisoditi, ker je malo daljši, a zato toliko lepši. Zeleti bi pač bilo, da bi sedaj segle po tem koralu vse cerkve na Slovenskem, torej ne samo one, ki so že dosedaj gojile koralno petje, in da se one melodije, ki so jih peli pobožni in vneti kristjani že v katakombah, udomačijo tudi med slovenskimi cerkvenimi pevci.

Sezimo z veseljem in udanim spoštovanjem po teh melodijah, katere je zbral in zložil papež Gregorij Veliki. Naj nas pač trinajsta stoletnica njegove smrti opominja dolžnosti, da se nazaj vrnemo k bogatim zakladom in krasnim biserom pravih Gregorijevih melodij. Čuvajmo jih, kakor jih je nekdanj čuvala sv. cerkev. Skrbimo pa tudi, da bomo odpravili s cerkvenih korov one pesmi, ki so brez vsakega cerkvenega duha, in dali koralu v cerkvi pristojno mesto.

K temu naj nam pomore sv. Gregorij!

J. Sedej.

Nove orgle v Škocijanu na Dolenjskem.

Dolgo že se čuje ime J. Milavec v orglarskih krogih, vendar posebnega pojava o kakem važnejšem delu ni bilo. G. župnik Peter Bohinjec je bil toliko pogumen, da je nove orgle za svojo župnijsko cerkev izročil g. J. Milavcu in ne bo se kesal. Začetkom oktobra so bile orgle dovršene in na ogled postavljene v nekdanji Goršičevi delavnici. Podpisane si je delo temeljito ogledal in poroča „Glasbeniku“, kar je našel.

Orgle imajo dve omari, katere je v renesanskem slogu prav lepo naredil podobar g. Buh iz Horjula; igralnik je v sredi. Omari imata lep prospekt, v katerem stojita oba Principala. Na dnu ene omare je meh z enim velikim zajemalcem, v drugi omari je mehmagacin, ki je ob enem regulator. Sapa je zadostna in mirna. V zgornjem delu omar so pregledno razdeljeni izpremeni, v sredi je hodnik za oglaševalca. Čin in les odgovarjata vsem zahtevam, les je suh, lahek in brez grč. Piščali imajo vse moderne naprave, brade ob labijih, šlice za vglasbo. Igralnik je majhen, klaviature lepe, registri so na desni in levi v dveh vrstah, napisani v raznih barvah, kakor je sedaj sploh navada. Zbiralniki so na deščici med 1. in 2. manualom. Sapnice imajo stožke, registri se potegujejo pnevmatično, vsa druga izpeljava je mehanična. Igrava je lahka, zveza z drugim manualom jo dela nekoliko težjo.

Dispozicija orgel.

I. Manual	II. Manual.	Pedal.
1. Principal 8'	8. Geigenprincipal 8'	13. Cello 8'
2. Bordun 8'	9. Flavto amabile 8'	14. Subbas 16'
3. Gamba 8'	10. Aeoline 8'	Subbas-piano 16'
4. Flavta 4'	11. Unda maris 8'	15. Violon 16'
5. Octav 4'	12. Fugara 4'	
6. Superoctav 2'		
7. Mixtura 2 ² / ₃ '		

Sklepniki.

I. man. k pedalu

II. „ „ „

II. „ k prvemu

Suboctav coppel II. k I.

Zbiralniki:

mf, f, ff

Intonacija je naravnost izborna. Nele da ima vsak register pravi značaj, je intonacija skozi celi manual lepo egalizirana in so nižji toni tako intonirani, da se takoj oglase in kar nič ne kasane. Principali so primerno krepki voditelji manualov, flavte prijazne, žive, vendar mehke, Gamba, krasno režoča, že nagiblje k jezičnikom, Aeolina skrajno nežna, ž njo divno treslja Unda maris. Cello iz lesa je ravno primeren za nežne izpremene, nad vse lep, krepak, režoč pa je Violon. Mixtura ponavlja samo 1' v zadnji oktavi.

Razne kombinacije dadó v resnici krasne bóje. Dolgo časa sem se mudil pri orglah in spoznal, da je v njih v resnici Gorsičev duh in da je g. Milavec vreden učenc in naslednik Gorsičev.

Cena orglam je 5000 kron, majhna cena za tako dobro delo.

Opomnim pa, da sklepniki ne bi smeli seboj potegniti tipk, marveč samo abstrakte; v pnevmatiki se to zgodi itak. Manual naj se dela na 56 tipk. Registri naj se priredijo nad II. manualom, je priročniši, zbiralniki pa na spodnji deščici, se ložje s palcem pritiskajo med igranjem.

G. Milavec dela tudi pnevmatične orgle samo da se mu postavijo ugodnejše cene. Ta poizkus pa je pokazal, da se g. Milavcu brez skrbi izročajo orgle v delo in da imamo sedaj v Ljubljani orglarskega mojstra. . . P. Hugolin.

Dopisi.

Lokve pri Gorici dne 1. oktobra. Slavno uredništvo! Dva lista — ozir. jedna reč v dveh št. — letošnjega „C. Gl.“ mi ne ugajata. Zakaj ne? Zaradi — rekel bi — strastne mržnje g. Kimovca proti dosedanjemu oficialnemu koralu. Kaj je vzrok Kimovčevega gneva, ne morem povedati; a toliko čutim — i z menoj i drugi cerkv. pevci —, da ona mržnja ali gnev ali bodi karkoli že, ni na pravem mestu.

„Dopisnik se že več let buduje — pravi v „C. Gl.“, Bled 14. apr. 04. — nad regensburško izdajo in je že pred kakimi petimi leti pripravljaj dolg in oster članek za „C. Gl.“ proti Regensburžanom . . .“

Prašam, zakaj se g. dopisnik buduje na „Regensburžane“? Kot večšak bi moral znati, da Regensburg ni kriv, ako smo imeli doslej medicjsko izdajo koral. V spomin mu pokličem le nekaj iz časa, ko g. dopisnik še ni bil tako ogorčen na Regensburg, kakor danes.

L. 1885 je odgovoril Dr. Fr. Witt Janku Lebanu: „Menim, da Vašemu bratu († Avgustu, skladatelju maše „Pobožni vzdibi — Fromme Seufzer“) in vam presneto malo ustrezem z natisom Vašega pisma. Kajli Vi zagovarjate uprav stavek: Cerkevna glasba ne bodi katoliško cerkvena, ampak za Slovence slovenska, za Nemce nemška . . . Ali ni Lebanov „Benedictus“ najslajša in sentimentalna posveta pesem? Sicer Slovencem rad povem merilo, po katerem naj sodijo cerkveno glasbo: kdor hoče prav ocenjevati cerkv. glasbo, moral je prej dovršiti dobro šolo, moral je poslušati in se uriti

a) v pristno cerkv. petju, v koralu;

b) v Palestrinovem slogu, ki ga je cerkev odobrila;

c) v vsaki drugi stroki cerkv. petja . . . da je povsod doma . . . Ne vpraša se, jeli maša slovenska, nemška ali španska, ampak jeli kat.-cerkvena? Glejte (g. Janko), tako se ne moreva strinjati: imava namreč različno merilo — Vi slovensko, jaz kat.-cerkveno . . . Še nekaj! Da povdarjate slovensko cerkv. petje tako, to je dejansko ščuvanje ljudstva proti Cerkvi . . .“

Tako Witt. Prašam jaz: ali ni ščuvanje tudi to, da se tako prezirljivo govori o „Regensburžanih“? Kaj so oni zakrivali? Cerkev so poslušali in — delali . . .

L. 1896. — 9. maja — je pisal pariški dnevnik „Le monde“: „ . . . Povedati hočemo kake dolžnosti imajo po našem mnenju katoličani nasproti oficialnemu, od papežev priporočenemu koralu“ — Sledi kratka razprava, kako je prišlo do tega koralu, katero razpravo bi bil lahko („M. S.“ 1896) pogledal tudi g. Janko Sedej preden je predaval o „Gr. Vel. in koralu“, pa bi i on sodil mileje „nasprotnike“. Pij IX. je povabil najbolje tiskarje, oglasil se je le Fr. Pustet. Nagajali so mu: Pustet je hotel (iz dobičkazelnosti?) prepustiti Francozom svoj privilegij. Nasprotniki so zahtevali da se uniči dekret 26. apr. 1903. Papež in kongr. sv. obredov se ni udala . . . In „Regensburžani“ so nadaljevali boj za kat.-cerkveno glasbo. Umrl je Witt, nastopil je Haberl — mož obilnega znanja, dela in pokorščine. Zdaj, ko je zopet Rim govoril, so se udali „oficialisti“, h katerim pa ne spada le Regensburg, ampak nad 400 škofij („M. S.“ 1896) Kdo pa so bili oni, ki niso ubogali? Tisti katerim zdaj pojó: Hosanna. „Kdor noče verjeti, piše laik v „M. S.“ 1904, béri poročila o cerkv. glasbi iz Amerike — Avstrije — tudi Nemčije . . . Njim je namenjen „Motu proprio“ v prvi vrsti. Njim je po dolgem prepiru, so li dolžni poslušati obredne določbe po vesti, zdaj začrtana pot. Kako trd je bil boj . . . Da bi bil ta obrat doživel Witt in ž njim njegovi prijatelji, ki so vso svojo moč zastavili za sv. glasbo! Eno so nam zapustili oni možje: svoj plemeniti, lepi zglede pokorščine in dela, ki ima svoj izvor v ljubezni do sv. Cerkve in njenega poglavarja, sv. Očeta. In od te ljubezni nas ne loči nobena reč . . .“

Dolžni laik končuje: „Obžalovanja vredno je to: da se idealno izvrševanje dosedanjega oficialnega koralu od strani nekaterih njegovih nasprotnikov obsoja tako, kakor „Cecilijino društvo“ vsled prejšnjih papeževih odobrenj in za svoje dosedanje delo ne zasluži . . .“

In to rečem tudi jaz: Ali je potreba da se v našem „C. Gl.“ nahajajo besede, kakor „medicajska potvara“, „Regensburžani“, „regensburška tradicija“, da se „razburja duhove“? Naši škofje še niso govorili. Ko pa se nam določi

a) kateri koral naj pojemo namesto dosedanjega;

b) kam naj vžremo stare koralne knjige;

c) od kod naj vzamemo denar za nove izdaje;

d) kdo naj uči nove melodije? itd. o potem hočemo ubogati in delati po moči...

Pa, zdaj že rečem, naj nihče ne misli, da bo novi koral tako lehak, kakor misli g. Kimovec. Zanj morda, a za nas „laike v petju“? Kako bo kmetski pevec „lahko“ zapel 10, 20, celo 70 do 80 not na en zlog?! Toda o tem ne maram pisati: s celim dopisom sem hotel le pripomniti, naj bo naš cerkveno-glasbeni list zaprt nepotrebnemu „razburjanju duhov“ in naj se hvaležno spominja vseh, ki se trudijo za isto sv. stvar, bodi, da so isti Regensburžani, Rimci ali Blejci...

A. Plesničar

Dostavek uredništva. Gospod dopisnik morda preostro sodi našega sotrudnika g. Fr. Kimovca. A vendar smo njegov dopis prinesli, ker ima marsikaj zanimivega v sebi. Gotovo je, da se reforma vsled papeževga Motu proprio in njegovih posledic ne more tako hipno zvršiti, kakor bi si kdo na prvi pogled mislil. Da bode stvar tudi pri nas duheve razburjala, to nam je bilo jasno izpočetka. A da se bodo naši duhovi burili, morda bolj, kakor treba, k temu je nemalo pripomoglo pisanje nemških glasbenih listov, ki so svoje stališče glede liturgičnih knjig do skrajnosti vneto branili. Toda — Roma locuta est. In Nemci, njim na čelu Haberl, so se hvalevredno podvrgli. Zdaj bi bilo torej ne le zastoj, ampak tudi izguba časa, ako bi se hoteli prepirati o rabljivosti, primernosti, pristnosti itd. t. i. oficialne izdaje. Vse to je — überwundener Standpunkt. Mi stojimo na stalu papeževga Motu proprio in na tem stališču pričakujemo nove izdaje cerkvenoglasbenih knjig, katere za tisk pripravlja posebna komisija, določena od sv. Očeta Pija X. Dotlej pa bomo rabili kakor je dovoljeno iz Rima, dosedanje izdaje cerkvenokoralnih knjig. Vendar pa odkrito izjavljamo, da se stvarnim diskusijam gledé na „tradicionalizem“ ne zapiramo. Saj je še želeli, da se tudi pri nas stališče vsestransko pojasni. To pa se more le zgoditi po cerkveno-glasbenih listih. In naš list bode takim razpravam vedno odpiral svoje predale.

Oglasnik.

Ljudska pesmarica za dvoglasno nabožno petje v cerkvi, v šoli in doma. Note priredil Fr. Sal. Spindler, besede Dr. Gr. Pečjak Založilo „Kat. tisk. društvo v Ljubljani“. Cena 60 vin. v mehki vezavi, 1 K v platnu, v šagrinu z zlato obrezo 1 K 40 v. Namenjena je ta zbirka v zelo lepi obliki zlasti ženskim pevskim zborom, ki nimajo moških glasov za mešan zbor; tudi moškim zborom bo po potrebi ali zaradi razlike lahko poslužila ta zbirka. Obseg je glasom primeren, sega le redko do „f“. Nekaj pesmic, posebno strogo koralnih, je postavljenih za en sam glas. Knjiga za orgle je že objavljena. Izmed 81 številk jih je iz „Cecilije“ porabljenih 45, od drugod 33, brez napeva so 3 številke. Zbirka — po tako nizki ceni! — bodi vrlo, posebno mladini priporočena. Čisti dobiček je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda.

Missa in honorem s. Christinae Martyris. Za mešan zbor s spremljevanjem orgel zložil Stanko Premrl. Partitura 2 K 40 v.; posamezni glasovi à 40 vin. Samozaložba. Risal I. Podobsky, natisnil Senefelder v Gradcu. Z veseljem uvrščujemo to mašo med boljše, kar jih imamo, ne samo na Slovenskem, ampak sploh v cerkvenoglasbeni literaturi. Melodije niso tako navadne, da bi se lahko obrabile, harmonizacija je spretna in zanimiva, nikjer ni nič dolgočasnega. Eno- in dvoglasje se lepo vrsti s čveteroglasnimi stavki, da se pevci preveč ne utrudijo. Cela maša je zložena v Es-dur, sopran sega samo dvakrat do „as“, drugod pa se giblje povsodi v ugodni legi, kakor tudi drugi glasovi; pred koncem „Gloria“ se vzpne moški zbor enkrat v čveteroglasje. Mimogrede opozarjamo, da se v basu pri orglah ne pišejo note kontraoktave. Maša ni prav težka in bode vsak dober zbor razveselila.

Missa in honorem Beatae Mariae Virginis. R. Domino Decano Michaëli Arko dedicata auctore Joanne Pogačnik, op 10. Pri skladatelju se dobi partitura, 1 iztis za 80 h, 4 partiture za 2 K, 10 partitur za 4 K. Maša je ponatis iz priloge letošnjega našega mesecnika, zato je ni treba posebe priporočati, saj smo jo dali v tisk, ker je dobra. Pa že ime skladateljevo priča o spretnosti skladanja, o cerkvenem duhu skladbe; g. Pogačnik je poštena duša in značajan mož, ker se še nikdar ni pregrešil zoper dostojnost, katero marsikateri cerkveni skladatelj prezira, češ, tako ljudstvu dopade — Bog je že prizanesljiv.

Današnjemu listu je pridejana 10. štev. prilog.

Odgovorni urednik lista dr. Andrej Karlin. — Odgovorni urednik glasb. priloge Anton Foerster. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.